

Edward Hunter Christie, vanhempi tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

EHDOTUS LÄNNEN UDEKSI POLITIIKAKSI VENÄJÄ – UKRAINA – KONFLIKTISSA

UDELLEENASEMOITUMISESTA LIENNYTTÄMISEEN

Uuden sodan uhkan hämöttäessä länsimaiden johtajien on tavoiteltava uutta turvallisuuspoliittista lähestymistapaa Moskovan hillitsemiseksi. Tämän lähestymistavan tulisi sisältää tiettyjä investointeja Ukrainaan. Lopulta rauha on konfliktia edullisempää.

Itä-Ukrainan sotaa käydään Venäjän ja Ukrainan välillä kahdeksatta vuotta. Ajan kuluessa läntisen Euroopan hallinnot ovat näyttäneet omaksuneen konfliktiin “päättömän tarinan” näkökulman. Sen mukaan Minskin sopimukset eivät ole houkuttelevia niin Ukrainalle kuin Venäjällekin. Tästä johtuen niitä ei koskaan tulla ottamaan käyttöön, nykyisiä sanktioita ei tulla poistamaan, Venäjä ei vetäydy eikä Ukraina liity osaksi euroatlanttisia instituutioita. Näkemyksen mukaan sodankäynti tosin ei enää jatkossa ole tarpeen, koska Moskova saavuttaa ulkopoliittisen tavoitteen sa ilman lisähyökkäyksiä. Ukraina taas ei koskaan ole tarpeeksi vahva voittaakseen Venäjää, eikä tule sitä edes yrittämään. Väliintulon aika-kausi voi näin ollen kestää ikuisesti. Läntisen Euroopan diplomaatit voivatkin vaatia Ukrainalta yhä uusia

uudistuksia, mutta edistää samalla pakotteiden ulkopuolelle rajautuvia sopimuksiaan Moskovan kanssa, kuten Nord Stream 2 -hanketta.

Jokin kuitenkin selvästi muuttui vuonna 2021. Alkuvuodesta Kiova asetti rajoituksia vaikutusvallalle ukrainalaisille, joiden väitettiin olevan Kremlin vakoojia. Lisäksi Ukraina hyödynsi turkkilaisia aseistettuja robottilennokkeja Venäjän loukattua tulitaukoa Donbassin alueella lokakuussa 2021. Samoja Bayraktar TB2 -koneita käytti menestyksekkäästi myös Azerbaidžan Armeniaa vastaan Vuoristo-Karabahin sodassa vuonna 2020. Nämä kaksi tapahtumaketjua ovat keskeisiä selitettäessä Kremlin sotavalmistelujen ajankohtaa ja luonnetta.

Mainittujen tapahtumien valossa Venäjän ulkoministeriön sivuilla joulukuussa 2021 kiireessä julkaistut

sopimusluonnokset ovatkin osoitus Venäjän vaikutusvallasta Ukrainassa – tai sen puutteesta. Moskova vaikuttaa odottavan kehityskulkuja, joiden se uskoo olevan yhä todennäköisempiä: Jos Ukraina täydentää hyökkäykseen sopivien robottilennokkien varantojaan ja parantaa muuta asianmukaista valmiuttaan, Kiovalle voi olla houkutus hyökkäykseen. Näin se voi muuttaa kertomusta Itä-Ukrainan kriisistä tai jopa aloittaa toimet konfliktialueiden valloittamiseksi. Venäjä haluaa poissulkea tämän mahdollisuuden jokuun ennen kuin se muuttuisi mahdolliseksi. Maa onkin valmis ennaltaehkäisevään hyökkäyssotaan.

Tähän mennessä länsi on turvautunut tehokkaasti kaksijakoiseen lähestymistapaan: suoriin neuvotteluihin Venäjän kanssa kovasta turvallisuudesta sekä Yhdysvaltain ja Euroopan unionin välisiin yhteisiin

valmisteluihin talouspakotteista. Uusien pakotteiden neuvottelut ja suunnittelukriteerit vastaavat vuotta 2014, mukaan lukien aiempia tavoitteita kulujen jakamisesta EU:n jäsenmaiden välillä. Lähestymistapa asettaa Saksan jälleen tasapainotavaksi voimaksi. On epätodennäköistä, että nykyiset suunnitelmat johtaisivat vahvoihin pakotteisiin. Tämä on vaarallista ottaen huomioon, että asetetut sanktiot ovat keskeinen osatekijä pyrkimyksissä estää Venäjää sotimasta.

Lisätoimenpiteet ovat tarpeen tehokkaamman kokonaisuuden saavuttamiseksi. Ensinnäkin länsimaiden tulisi harkita myös myönteisiä talouskannustimia – ei Venäjää vaan Ukrainaa kohtaan. Keskustelun tulisi keskittyä siihen, kuinka Ukraina voi edetä kohti rauhaa ja vaurautta parantamalla sen tuotteiden ja palveluiden pääsyä länsimaisille markkinoille. Kaikkien lännen liittolaisten olisi suostuttava tähän pikaisesti. Sijoitustoiminnan ja teknologian siirtämisen helpottamiseksi suunnitellut ohjelmat siviileille voisivat myös tukea keskeisesti Ukrainan kehitystä.

Toiseksi Yhdysvaltain tulisi hyväksyä erityisvastuu, jota Moskova siltä edellyttää, ja asettaa rajat Ukrainassa tapahtuville sotilaallisille hyökkäys- ja suojaustoimille. Tämä ei tarkoita Ukrainan

hylkäämistä Venäjän mahdollisen hyökkäyksen edessä. Tavoitteen pitäisi olla sotilaallisen vuoropuhelun muuttaminen aktiivisesta konfliktista uskottavaan, mutta hyvin hallittuun pelotteeseen. Ukrainan tulisi olla vaikea ja arvokas kohde, jonka raja on raivattava tarpeettomista konflikteista. Tekninen tuki voisi auttaa muovaamaan konfliktialueen lähemmäs demilitarisoitua aluetta. Tämän valossa Yhdysvaltain päällystön läsnäolo Ukrainassa voisi muuntua Moskovan silmissä oletetun uhkan sijaan jopa vakuudeksi. Venäjän hallinnon tehtäväksi jäisi tällöin ymmärtää, että ratkaisu on tehty rakentavassa hengessä.

Kolmanneksi seuraamusten tulisi olla tarpeeksi vakavia ja pitkäkestoisia – pitäen sisällään silti toiveen, ettei niitä koskaan tarvitsisi panna käytäntöön. Sen sijaan, että läntiset hallinnot odottelevat sodan syttymistä ja etsivät mahdollisimman edullisia pakotekeinoja, niiden tulisi omaksua Venäjää kohtaan terävämpi joko-tai-asetus. Tällöin vaihtoehtoina olisi joko jatkaa kuin mitään ei olisi tapahtunut tai toteuttaa maan täysi irtikykentä. Tämän periaatteen myötä kannustin säilyttää rauha olisi kaikille asianosaisille huomattavasti suurempi. Irtikykentä puolestaan tarkoittaisi sitä, että uudet vientiverot ja tuonnin tullimaksut koskisivat kaikkia Venäjän tuotteita

ja palveluja, jopa energiakauppaa. Pakotteet olisivat lisä jo tähän mennessä sovittuihin taloudellisiin toimenpiteisiin. Irtikykentäpolitiikka voisi alkaa 20-prosenttisilla vero- ja tullimaksuilla, jotka nousisivat vuosittain automaattisesti. Kansainvälisen kaupan edistämisen sopimuksen (GATT) asianmukaiset, artiklaan XXI (b) (iii) perustuvat sopimusehdot ovat jo asetettu koskemaan Venäjän ja Ukrainan välistä konfliktia. Kokonaistulot veisivät Venäjältä tuonnin ja viennin puolistamisen mahdollistaman riskittäistuen. Maan tulisi järjestellä uudelleen niin energiankuljetusjärjestelmäänsä kuin teknologista ja teollista perustaansa. Poliittisesti ratkaisu olisi myöhästynyt sinetti haaveelle muuttaa Venäjää kaupan ja investointien keinoin. Tälläkin strategisella erolla Venäjästä olisi kuitenkin oltava uskottava aika-taulu ja sen tulisi olla peruttavissa, jos maa palauttaa alueet Ukrainalle.

Niin haaveilla kuin “päättymättömällä tarinoilla” on tapana loppua joskus. Lännen ei ole kuitenkaan liian myöhäistä suunnitella ja ottaa käyttöön kannustimia. Ne turvaisivat tärkeimmän, eli Ukrainan ja Euroopan vapauden – ei ehkä eheänä, mutta vauraina ja turvallisina. /